

to naprosto koristi ima sauo za njih i njihovo kulturno polje. Pošto je svrha naših članaka, da u prvom redu pomognemo našem spužvarskom obrtu, te ćemo se radje radi razplodjivanja spužave prihvatiti drugi načina, koji nam se čini, da nije nit najmanje kompliciran, način, kojim smo se i sami služili, a koji je nama, a i drugima, dao povoljnih rezultata.

Da čujemo, što ob ovom načinu razplodjivanja, t. j. da se majka spužva izreže na komade i postavi u more, govore neki učeni ljudi, pak praktičari, a za ovima ćemo mi iz vlastitog iskustva reći svoju.

Prvi, koji je praktično počeo da u djelo provede teoriju prof. Schmidta o razplodjivanju spužava umjetnim načinom t. j., razstavljajući zrele spužvu na komade bio je naš zemljak Grgo Bučić sa Hvara. Pokuse je izvodjao u uvali „Sokolica“ na istoimenom otoku. On je bio u to doba predsjednik „Gospodarske Zadruga“ u Hvaru, prijatelj i podupiratelj svih onih, koji su se ljubavju bavili morskom faunom, a poimence sa onima, koju su proučavali faunu našeg mora, kao što su bili C. Helber, O. Schmidt, G. Boglič i drugi.

Prije nego li predjemo na sam način razplodjivanja spužava po nautičkim gorispostenute gospode, a praktično izvedenog od našeg zemljaka Bučića, moramo reći, koju o životu spužve van mora.

Spužva dok je u moru i na svom mjestu ona je živa. Otrgnuta od svog položaja trpi mnogo, što smo opazili u više navratka, kad smo spužvu u ronilačkom odjelu trgali sa dna. To hoćemo da razjasnimo.

Kad spužvu izvadimo iz mora, ona nakon jednog do dva sata na površini sva otvrdne, a tim naravno prestaje i njezin život, jer spužva zamre i postaje nesposobna za daljne razplodjivanje. Ostavimo li je duže van mora, postaje tvrda kô kamen.

S ovog razloga, ako želimo, da nam uspjeh umjetnog razplodjivanja spužava bude zajamčen, moramo naš rad ograničiti na što kraće vrijeme.

Spužva se po mogućnosti još pod morem rastavi na nekoliko manjih komada, koji se nasažu na dnu načinom, kako će se moći ukorijeniti, t. j. prihvatiti se, učvrstiti se na dnu za što uspješniji razvoj. Treba ih čuvati od raznih morskih stvorova, a i čovjeka sama. Mlade spužvice zahtjevaju mira, a toga ćemo im proviđati, ako oko njih napravimo ogradu od drva ili bakrene žice, obavite kaučukom.

Drugi način umjetnog razplodjivanja spužava bio bi taj, da se mater spužva ostavi na mjestu, a neke njezine česti se otrgnu i postave na dno, prama načelu Bronna, koji veći, da se svaki dio, svaka grana spužve može po sebi razploditi, jer je svaka celula njena od druge neodvisna.

Spužve, koje se umjetnim načinom razplodjuju, doduše rastu donekle nepravilno, jer dok se na jednoj strani rana prouzrokovana od rastavljanja od matere zacijeli, druga zdrava strana napreduje. Nu ovo se daje izpravitii kašnje u trgovini, koja traži danas što više spužava. Već odavna profesor O. Schmidt preporuča, da se i kod nas počne sa umjetnim načinom razplodjivanja spužava, što kako on velli, može da bude od velike koristi za siromašnu Dalmaciju; a svakako bilo bi u interesu same vlade, da pokuša da li bi ovaj način uzgoja spužava bio od koristi li ne.

Ako bi tko želio, da po sebi počne umjetnim razplodjivanjem spužava po sustavu našega Bučića, mi ćemo evo u kratko opisati kako je on postupao u svojoj uvali „Sokolica“.

On je uzeo dva komada daske od jelovine, pričvršćena na dva divena stupa, a među ovima bio je kamen ili koji drugi teški predmet, koji je spravu držao na dnu mora.

Komadi spužve zasadili bi se na trstiku; donji kraj trstike uvukao bi se u rupice na donjoj daski. Sva sprava bila je namazana black-om, a metala nije bilo na njoj, jer su donapokom i čavli bili drveni.

Spužve bi se obavile načinom da se što manje ozlede, a rezale bi se na komade posve ostrim nožem, da se spužva što manje gnječi i da po mogućnosti ni kapi sluzi iz nje ne izdije.

Preko sve ove radje, koja je morala biti izvedena u što kraće vrijeme, spužve bi se poljevale morem, da što manje trpe.

Mogao bi nam tko reći, zašto je naš Bučić odustao od umjetnog načina razplodjivanja spužava kad mu je pokus liepo izpao i predviđjao se je liep dobitak? Evo zašto. Bučić je gojio spužve ovim načinom pune tri godine. Treće godine zlobna ruka uništila je njegovo gojištie i satriu trudu njegova nastojanja. Bučić ozlovoljen zapusti namisao da se suprotivi sili i barbarstvu.

Ono, što u našoj zemlji nije moglo uspjati, jer tome sami krivi, uspjelo je drugovdje. Francuzki učenjak M. E. Lamiral prihvatilo je sasna Bučićevu metodu umjetnog razplodjivanja spužava, a u spužvarskim razsadicima na Floridi oni su odavna stavljeni u praksu.

Ove smo redke napisali, da još jednom posvjedočimo, kako bi iz mora mi mogli crpiti veliko bogatstvo, nama danas toli potrebno — kad bi znali naše nastojanje postaviti na racionalni temelj.

Pošto je ribarstvo do sada bilo smatrano za ništa, to je nade, da će naši odlučujući faktori ipak uviditi dosadašnju svoju pogriješku, da da će, videći da nas kopno sasna izdaje, svoju osobitu skrb i brigu posvetiti našem moru, koje će nam, a i moru, nadoknaditi ono, što smo na kopnu izgubili.

Našim zastupnicima ovo par riječi na srce. V. B.

Viesti.

„Hrvatski Sokol“ u Šibeniku, kako javismo, priredjuje sutra 5. srpnja na sv. Ćirila i Metoda XXIII-u javnu vježbu na Šubićevcu s ovim rasporedom: 1. Nastup članstva k prostim vježbama. 2. Vježbe na spravama (2 odjela). 3. Igre članstva. 4. Vježbe I-og odjela na preči i ručama. 5. Nastup uzornog odjela. — Sudjeluje „Šibenska Glazba“, koja će po izvršenom rasporedu javne vježbe odsvirati birani koncertni program. Početak javne vježbe u 5 i pol sati po podne. Pristupna cena: 30 para. Utjerani iznos namijenjen je u korist Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Lična viest. Profesor Dr. Milan Savić, nastanjen u Novom Sadu, književnik, sekretar „Matice Srpske“, boravio je jučer i prekjueer u našem gradu s gospodjom i s kćerkom. Došao je da posjeti obitelj Matavuli.

Promaknuti. Gosp. Frano Pasini, vrlo naš sugradjanin, dosadnji mjernik pri c. k. uredu

očevidnosti katasta u našem gradu, promaknut je ovih dana u IX. razred čina s naslovom nadmjernika. Srdačno čestitamo! — Promaknut je u isti razred čina i mjernik gosp. Hamilkar Bošković.

Ratno brodovlje. Treći odio ljetne eskadre pod zapovjedništvom podmorovodje Kunsta pripio je jučer po podne u našu luku. Brodovi su „Sant Georg“, „Karlo VI.“ i 17 torpiljarka visokog mora.

„Ubožkom Domu“ udieio je g. Šime Zupanović pok. Ive K 3, na čemu mu se uprava „U. D.“ nasrdačnije zahvaljuje.

Porota. U četvrtak 2. tek. mj. započelo je pred ovomjestnim c. k. okružnim sudistiem II. redovito porotno zasjedanje sa razpravom radi zločina teške tjelesne ozlede proti Nikoli Filipu Arambašić Tominu iz Otišća, što je ovaj dneva 30. kolovoza 1907. u Otišću ne u namjeri da usmrti Mana Ragjena pok. Luke, već onom da mu zadade koju tešku tjelesnu ozledu, bacivši se opetovano u nj kamenom, zadao mu u čelo povrh desne obrve ozledu teške naravi skopčanu sa pogibelji života, su četiri sedmice nerada i sa posljedicom trajne neizlječive bolesti. Javnu obtužbu zastupao je Dr. O. Marcocchia, a obranu odv. Dr. J. Gazzari. Razpravi presjedao je c. k. zem. savj. Velček. Uslijed pravoičke gospode porotnika obtuženik je riješen od obtužbe.

Jučer vodila se razprava proti Todoru Knežiću Gjurinu iz Konjevratu radi zločina otmice i silovanja, a proti Jakovu Pekasu Paškiniu, Šimi Pekasu Josipovu i Ivanu Blači pk. Jakova radi zločina sukrivstva u otmici i silovanju. Predsjedao zem. savj. Benković u prisutnosti zem. savj. Inchiostri-a i sudb. taj. Tirona. Javnu obtužbu zastupao je c. k. drž. podvodyetnik Dr. Ucović, a obranu Dr. Makale. Oštećenica Mara ud. Nikole Knežića oprostila je na razpravi svima i izjavila, da sada žive sretno i zadovoljno sa svojim Todorom, s kojim da će se skoro vjenčati. Na upit predsjedatelja, što traži u ime naknade, odgovorila je: „Ne pitam drugo nego da mi date moga čovjeka“. — Pravoičkom porotnika bila su sva četiri obtuženika riješena.

Kinematograf. Otvoren je od 7 do 10^{1/2} Preksutra počimlje novi program.

Nesreća. Pišu nam iz Zlosela: Na 27. pr. mjes. lipnja poslie podne — oko 1 i pol s. — radiše nekoji seljani sa strojem „Elevator“, koji služi za mlatanje žita. Stroj okreće vitlo, te trebju pri toj radnji četiri dobra radnika, i to: dva radnika, koji na istog klasje trpaju i dva, koji slamu sa „Elevatora“ primaju. Miješe četiri dobra radnika, radila su samo dva, i to takovi, koji se u mekizam dotičnog stroja nisu razumjevali. U istinu, radnja je iz početka prilično dobro i u redu tekla, dok je završetak bio nesretan i strašan. Naime, onaj nesretni radnik — imenom Pave Uroda, mladić od 21-e godine kojemu je pri toj radnji bila zadaća, da trpa klasje u stroj, ne poznavajući mane, odnosno snagu „Elevatora“, pruži svoju desnicu s klasjem malo više od odredjenog medjaša tako, da mu gvozdenu zubci, — koji se na letvicama nalaze — odjednom otrgnu cijeli prednji dio (šaku) ruke, kojega samliše i kroz drugi otvor stroja na polje izbacise. U to nesretni u nesvjest pane. Iza kako bje osvjješćen, odvedoše ga kočijom u šibensku bolnicu, gdje teško da preboli,

— I para mizne na brku ... — nadoveže drugi radnik.

Panta pošmrće nos, pripali lulu i zahube: — Kuku bôg poginu! — Moraš na ovaj sloti. — Tužni partijašu! — Ne uzdiši Panta, — prigovori mladi partijaš.

— Kako ne bi?! ... — Ne šalaj momeče. — U tebe 'e mlada žena. — I tebi prosto ženi se. — Na čemu? — Na žuljima. — Ko i ti? — Eek ti bude!

I vlak je škripeč kolosima prorjuro na neodrgnutom snijegu.

V. O Gjurgjev-danu, kad je proljeće toplim daškom privlo gori i na granju izvabilo zelenu mladiku, kad se je poljski usjev zatalasao mlaom klaskom, kad je na petropoljskoj njivi rasvala plava ljubica i bijeli gjurgjic, — nad Petropoljem prolomio se sileni oblak, koji nabuja Cikolu.

A Ćikola u razornoj snazi riječnog prekopa razli se potočnom bujicom diljem žitoklasnih njiva. Petropolje zajareno mutnim valom, plavilo se jazovitim vodenim poljem. Pod vodom uronuo

pošto je dosta od svoje krvi izgubio. — Ovaj grozni slučaj budi na usvjest onima, što barataju mašinama, koje dobro na poznaju.

Proširenje pokrajinske ludnice u Šibeniku. Zemaijski Odbor privrativo je ponudu „Radničke Zadruga“ u Šibeniku za zakup radnja proširenja pokrajinske ludnice u Šibeniku.

Osudjeni Talijani. Ona dva talijanska mornara, Bolzano i Boveri, koji su dne 7 pr. mj. bili napali na nekoje Šibenčane i ranili Marka Šupu, bili su osudjeni od šibenskog suda svaki na 1 mjesec dana tamnice. Razpravi je prisustvovao i konsularni agent Italije.

Iz Zlarina nam pišu: Poslie nego ste preko Austrijska potegli za ušesa gospodu na upravi „Austrijskog ribarskog društva u Trstu“, ista se je makla, te je poslala jedinom ribaru koralja Stipi Gaziji 1000 K predjuma. Nu što vriedi? Predjuma je dobio Gazia kasno, te nije mogao da nadje družine, jer svi pobjegli trbuhom za kruhom. Hoće li Gazii uspjesi skupiti potrebitu družinu kad mine ovaj mrak za lov srdela, to ćemo vam javiti. Svakako je žalostno, da ljudi, kojima je uvijek na ustima dobro i sreća ribara, u najodlučnijem času postupaju protivno. Dok je Nikolić u društvu imao onaj referat, što ga sada ima Lorini, bilo je za naše ribare puno bolje. Lorini misli, da samo za salku občinu obstoje svi fondovi. Pod njegovim nadzorkivanjem ribari naše občine su skroz upropašćeni, dok su njegovi Saljani omrsli brau.

Ribar. Predsjednik pomorske vlade. Pišu nam iz Trsta, da će predsjednik pomorske vlade, g. Ebner, zatražiti mirovinu. Moramo iskreno reći, da nam je ovo žao. Gosp. Ebner bio je poznat kod naših ribara kao čovjek dobra srca. Ako ih svaki put nije mogao zadovoljiti, krivo je tomu što je sistem tu, kojeg je morao priti svojoj volji podržavati i radi koga evo odlazi. Pod njegovom upravom hrvatski jezik na pom. vladu, u koliko se ticalo njega kao predsjednika i osobe, koraknuo je bio dobrano napried, tako da je sam i službene spise slao u hrvatskom jeziku i naredjivao činovnicima, osobito ovim u Dalmaciji, da s njim dopisuju u hrvatskom jeziku, što se je najbolje pokazalo pri zadnjem bezposličenju parobrodarskog osoblja društva „Dalmatie“, jer dok su naši dopisivali talijanski, g. Ebner odgovarao je vlastitom inicijativom samo hrvatski i sam je sastavljao i riešavao spise. Ribarstvo mu je veoma ležalo na srcu, a ako nije svoj rad mogao viditi okrunjen uspjehom, kriviti je podredjeno mu činovništvo, a i neke zastupnike, koji su znali u zgodan čas staviti svoje zamke pri imenovanju ljudi za ribarsku struku. — Kao nasljednik g. Ebnera spominje se g. dvorski savjetnik Deles, referent na ministarstvu. Ako se ovo obistini, tad bismo bili zadovoljni, jer je g. Deles čovjek srca i uma, dostojan nasljednik dobrog Ebnera.

Za pohrvaćenje ureda. „Narodni List“ doznaje iz pouzdana izvora, da će do malo dana N. P. gosp. namjestnik Nardelli dostaviti pouzdanicima saborskih klubova zakonsku osnovu za pohrvaćenje ureda u Dalmaciji.

Miljuni za Dalmaciju. „Smotra Dalmatinska“ javlja, da će vlada ove godine potrošiti za ekonomno podignuće Dalmacije preko četiri milijuna kruna. Vidjet ćemo.

Staroslavenska misa. U nedjelju dne 5. o. m., prigodom blagdana sv. Ćirila i Metoda, Hrvatsko pjevačko-glazbeno društvo u Zadru

žitni usjev i ljetošnja objetelica bogacnog petropolja.

I ona krpa orane zemlje Panta Pavlovića poljigne pod vodom, i nije se više raznavao tanki razor. Samo mutni val se je valjao gordim mirom ...

A dole na potočnom hrptu tužno iznjorio kučerak Panta Pavlovića. Previr mutnih valova zajazio oborište, togić i mali kučerak. Na oborištu stršio iz vode pokisli plast. Nad vodom se ogledalo klenuto šljeme opušćene kuće.

Ljetos će Petropolje zanjieti krutom nerodicom; zimski usjev je izginnu, a ljetošnji ni dozreti ne će. Na Petropolju opustjeti će objetelica, nestati će travke, zavladati će gladak, i zagorski život zamirati će u onim malim pognutim kućercima, iz kojih će se prostirati bolesni i razdirući krik — za ognjem — za hljbom — za razdanicom ...

Petropoljac bezpomoćno kuka ... On bi rado živjeti. Ali kako? Kako razmaknuti stari uležani život? ...

Hej! Gle! Petropoljac se snašao. On se potpasuje svojom Ćilom snagom, što ju čuti u koščatom tijelu, zatajanim prijerogom ostavlja rodjenu grudu, kučerak, sve, i skreće ubraždanim putem u tudnju da traži mrkog hljeba ...

Da. Zagora se ganula, uzgibala, uzvrlila ... Ide na rad.

Ljetos petropoljac prvi puta spušta se u grad. (Nastavit će se).

Stjepan Zračić: Gariše.

Na oborištu Boža prestiže Panta, bubnu u vrata i zovne:

— Jago!
— Majo!
— Zlatnice moja ...
— Došla si.
— 'Esam.
— Gdje 'e čako?
— Evo ide.

Panta stupi na prag i javi:
— Evo me, milo moje!
— Čako, čako ...
— Oj, milo ... 'Esi spavala?
— 'Esam.
— Neka.
— Šta si donio?
— Evo, drangul jedan.
— Dajde ga.

Panta povadi iz kožnata džepa limeno šuškalo i pruži ga malici.

— Nade, draga!
Jaga poustane, zahvati ga, zakovitla oko sebe, i u kući se prosu bistri šuškor u srebrnu zvuku djetinjeg ljuka.

Kučerak ciknu kihotom nasmjijane Pavlovićeve ljubavi.

Tako je bilo danas — tako svake nedjelje. Panta dolazio i odlazio.

IV.

Savino se razdanilo sjerim jutrom. Nebo se zavelo snjeguljavim loparom nepopadanog leda. Petropolje sgradulo se bijelim pahuljicama noćasnje vijavice, pušavice, snijega... Sa zametima vjeter vije susunježicu, što u zračistu sjajuca bijelom lepiricom. Za vijavicom doljeću gavrani i skvrne garavim tijelom bijelu ravan.

Na Petropolju, onamo, kuda vijuga dvokrata tračnica željezničke pruge, gdje se penju trepetljive topole i zibavi brijesti, što tugaljivo škripuću u smrznutom zraku, noćasnja pušavica zamela je uske tračnice, na kojima klizi vlak.

Jutros se mora običi pruga. Partijaši su rano otišli na rad. Odjurili su na polje. Navukoše debele bundaše i vunene šube. S partijašima odvezao se i Panta.

Kad su pristupili prvog zametini, stadoše razgrčati tračnicu. Snijeg se pod lopatom križao, škripio ... Vijavica sipala khrkim ledom. Led je rezao lišće, kočanjio ruke. Partijaši škrgutahu zubima.

Panta zabogma:
— Bogom brate, kad ćemo odgrnuti?
— Nikad! — odgovori mladi radnik, što je otkopavao kraj Panta.
— Led je.
— Vražji ...
— Ruke otpadaju na lopati.

„Zorančić“ pjevat će u crkvi Sv. Mihovila u 10. s. u jutro staroslavensku Kuldjnu misu

Massaryk junak — gdje nema ljudi. Primamo: U zadnjem ste broju iztaknuli patriotizam Massaryka — tog vladje i duhovnog oca naših naprednjaka. Ne znam jest li znali i za jednu epizodu, koja liepo razsvjetljuje njegovo junštvo i znanstvenu vrijednost. Massaryk je zastupnik u Beču. Navjestio je nedavno vrlom sociologu, isto zastupniku Dru. Kreku, da će zapodjeti u parlamentu veliku socijalno-kulturnu razpravu, u kojoj da se želi s njim omjeriti. Mislio je valjda, da će se Krek prepasti, pa bi tako on i bez borbe slavio pobjedu. Nu Krek drage volje prihvati: „Dobro, reče Krek, Massaryku; govorite vi prije mene, a ja ću vam odgovarati“. Ali gle slučaja! Kad god bi se D. Krek zapisao za govornika poslije Massaryka, moj bi Massaryk brzo činio pobrisat svoje ime iz liste saborskih govornika. I tako su se dva govornika lovila neko vrijeme. Videći Krek, da se prošlavljeni vodja naših demokratskih ulanjanja i od njegova osina, dogovori se za zastupnikom Korošcem. Ovaj bi se po tom zabilježio za rieč iz Massaryka, ali u namjeri da kašnje ustupi mjesto Kreku. Nego i Korošec se pričinjav dosti pobjelbnim Massaryku, te bi se i u ovom slučaju dao izbristati iz knjige govornika. Promislite, kakvo mora imati pouzdanje u svoje znanje i u svoje razloge ovaj razvikani delija!

Dosta žalostno! Primili smo nekoliko dopisnica sa pečatima naših škola. Iste nose školski pečat u hrvatskom i talijanskom jeziku. Je li moguće, da se još pomiču te nakazne starežine, kad se zna, da je bar službeni jezik u pučkim školama izključivo hrvatski, a da se talijanski jezik ni kao predmet u vrtama dotičnih pučkih škola ne poučava? Što veli na ovo c. k. pokrajinsko školsko vieće? Zar je vrijedno za mali trošak puštat da se još neke škole izvrgavaju ruglu?

Dalmatincan umjetnik. Povjestničar Alfred Melani piše u smotri „L'arte decorativa moderna“ o slikaru Dragutinu Inchiostriju, rođenom Dalmatincu iz Šibenika: „Dragutin Inchiostri, dekorativni slikar iz Dalmacije, rođen u Splitu, a sada živi u Beogradu, poduhvaća se danas, da pokaže trajanje te uzajamnosti ili ljubav dalmatinskih sinova prema ljepoti. Zaduubljen u umjetnost, prilagodio je kao i njegovi veliki predhodnici, Orsini i Delaurana, on je daleko od toga, da u zemlju koju je za svoj rad izabrao, unosi tuđinske elemente umjetničke, nego joj iznosi umjetnost, koja proižiče iz njezinih predaja, očuvanih u svetilištu narodnih ljepota. Ta modernistična zamisao privlači sve moje simpatije. S toga naići na umjetnika, koji ostavlja svoje rodno mjesto i odlazi u zemlju, gdje je tek u začetku moderna ljepota, s teškom namjerom, da u njoj razvije umjetnost, kakva njoj pristoji, mene to silno primamljuje, i ma kakvi su dosadašnji rezultati, zaslužuju najbolju sreću“. Inchiostrijevi radovi razsijani su po raznim ministarstvima u Beogradu i na raznim gradjevina.

Zvonik stolne crkve u Splitu. Pišu iz Splita 28: U prošlu subotu 27. ov. m. bila je sjednica odbora za popravljivanje stolne crkve i zvonika, te na opazke i prigovore iznešene zadnjih dana u novinama, u pogledu radnja zvonika, izako je stvar tačno i svestrano izpitana, bilo je na predlog upraviteljstva radnja jednoglasno odlučeno, da se putem namjestništva zamoli ministarstvo bogoštovlja i nastave, da bi što prije odaslalo u Split naročito po vjeršenstvo za kolaudaciju pomenutih radnja.

Namjestništven podpredsjednik. Dvorskom savjetniku kod namjestništva Josipu Tončiću bio je udijeljen naziv i karakter namjestništvenog podpredsjednika.

„Nada“, a ne „Tartarin“. Društvo „Dalmatia“ se predomisli, pa je novi kupljeni parobrod, negdašnji Scariofljev jacht „Tartarin“ prekrstilo i nadjelo mu ime „Nada“. Trščanski „Il Piccolo“ da pobjesni s toga, pa u svome bjensku bedasto se izrugava imenu „Nada“, koje da španjolskom jeziku ima neko čudno značenje. Dokle dovodi zasjelpjenost! Jesu ga ovi „Talijsanci“ oko „Dalmate“ i „Piccola“ upravo smiešni? „Dalmata“ bezprimjernom drzovitošću tvrdi, da društvo „Dalmatia“ uvijek i u svemu postupa suglasno s mišljenjem i čustvovanjem većine pučanstva u Dalmaciji, a „Piccolo“ tvrdi, da je društvo pokleklo od straha pred hrvatskim novinstvom, kad je novom parobrodu dalo ime „Nada“. I još bi takovi htjeli, da ih trpimo, da ih dapače ljubimo, da im damemo sve! Neka gone napried tako li moderni farizeji. Hrvatski će ih narod pamititi!

Novi Hrvatski Sokol ustrojio se u Donjim Kaštelima, sa sjedištem u Novom kod Trogira, te pripojio „Župi vojvode Hrvaja u Splitu“ i preko ove „Hrvatskom Sokolskom Savezu“, Zdravo i napred!

Lupež u uniformi komesara. U nedjelju u večer spavali pod stablom kod pazzara na Ravnici zaderskoj neki Kistanjani. Na jednom trzje ih glas: „Ustanite i predajte sve što imate sobom!“ Snebiše se oni na to; ali kad im jedan od nepoznate četvorice pokazao tobože komesara u uniformi, predadoše sve, što imadjahu. Sutra dan policija našla krivce. Bi-jahu to: Ilija Vidović iz Benkovca, Jakob Jagić iz Sali, Božo Vukoša iz Crnoga i Ivan Orlović iz Benkovca. Ilija Vidović bijaše se obukao od policajskog komisarara, pa tako čestita četica prevarila i okrala jadne Kistanjane, koji nisu niti posumnjali, da bi onaj „komesar“ i njegovi drugovi mogli biti lupeži. Sva su četvorica uapšena.

Silvije Strahimir Kranjčević. Vrli taj hrvatski pjesnik, koji upravo ovih dana svršava 25 godina pjesnikovanja, nalazi se teško bolestan i u težkim novčanim neprikljkama. Da mu se možda spasi život, nužno je preniet ga u posebni sanatorij, a sredstava nema. Za to je „Društvo hrvatskih književnika“ odlučilo izdati krasno izdanje najnovijih Kranjčevićevih pjesama, te čisti dobitak podati Kranjčeviću. To izdanje obuhvatiti će oko 30 što većih, što manjih pjesnikovih umotvora iz najzadnje doba, od kojih većina uobće još nije štampana. Društvo pak izdaje te umotvore Kranjčevićeve samo u jednoj jedinstvenoj nakladi od 300 primjeraka, koji će glasiti na ime kupaca, te se razpačati samo uz predhodnu subskripciju. Pjesme izaći će u divotizdanju, ilustrovane od naših hrvatskih umjetnika pod vodstvom akad. slikara prof. Bele Ciskosa, te će knjiga sadržavati najmanje 12—15 risarija u veličini ciele stranice i biti crtežima najukusnije opremljena. Redakciju vodit će odbor „Društva hrvatskih književnika“. Obzirom na svrhu, jer je sav čisti dobitak namijenjen pjesniku i obzirom na skupocenost izdanja stojat će vezani primjerak 20 kruna. — Prospekti su jur razposlani, pa ako ga tkogod nije primio, neka se izvoli obratiti izravno na „Društvo hrvatskih književnika“, Zagreb, Gajeva ulica 4. — Imena one p. n. gospode, koja će knjigu predplatiti, objelodaniti će se u posebnom izkazu priloženom svakom primjerku.

Prekrasan primjer. Na uspomenu 60-godišnjeg kraljevog jubileja odlučila je kranjska štediona u Ljubljani sagraditi uočište (asyl) za nezličjive bolesnike. S gradnjom će se započeti početkom lipnja, a troškovi skupa sa uređenjem iznosit će 600.000 K. U taj prekrasni primjer slovenskog novčanog zavoda u Ljubljani neka se ugledaju hrvatski bogati novčani zavodi, pa tad ne će trebati kraljevička občina prosjačiti po celom svietu, da se makne potrebita svota od 300.000 K, kako bi se Frankopanski grad Kraljevica spasio za Hrvate i postao uočište hrvatskih bolesnika.

Skupština političkog društva u Istri. Na 25. pr. mj. bila je glavna skupština političkog drživa Hrvata i Slovenaca u Pazinu u „Narodnom Domu“. Prisutnih je bilo oko stotinu ljudi, i ako je bio radolni dan. Predsjednik narodni zastupnik Vjekoslav Spinčić otvori skupštinu, spomenuv umrle članove, kojim skupština kliče, ustajući: Slava! Zatim u zamjeni tajnika narodni borac i zastupnik Dr. Dinko Trinajstić čita izvješće o radu političkog društva i osvjetljuje tri točke osobito: borbu za staroslovenštinu, priprave za izbore u parlament i novu izbornu reformu za istarski sabor. Blagajnik g. J. Mandić predstavlja financijalno stanje društveno. Na to se bira novi predsjednik. Zastupnik Spinčić preporuča odlična muža nar. zast. patnika Mata Mandića. Dr. N. Z. Bjelovučić od srca preporuča kandidatura Mandićevu, na što je ova oduševljenjem primljena. Izabrao se odbor od 9 lica i 9 zamjenika iz svih hrv. slov. kotara Istre. Podpredsjednikom bi izabran g. Dr. Kurelić, odvjetnik i načelnik Pazina, a tajnikom Dr. Baničević, Dalmatincan. Predsjednik Matko Mandić se zahvalio na časti, predajući skupštini veliku borbu, koja čeka narod u već razpisanim izborima za istarski sabor, te će se obaviti u listopadu i studenom; pa sa nada, da će hrvatski narod Istre obnoviti dan 14. maja 1907. Zatim je član g. Dr. N. Z. Bjelovučić krasnim riečima iztakao zasluge odstupajućeg odbora, osobito Spinčića i Dr. D. Trinajstića, te predložio zahvalu u zapisnik, pozivajući skupštinu, da im klikne: Živjeli! Dvoranom zaori burni: Živjeli! I tim se skupština svršila.

Poboljšanje plaće poštarskim poslužnicima. Ministar trgovine Fiedler prikazač je u zastupničkoj kući zakonsku osnovu glede povećanja plaće poštarskim poslužnicima. Ovo povećanje za nastajno četvrtgodište iznosi 4 i 6 milijuna kruna.

Česko narodno vieće o jezičnom pitanju. Česko narodno vieće, u kom su zastupane skoro sve česke stranke, prihvatilo je u glavnoj skupštini dne 20. pr. m. ovu rezoluciju:

„Glavna skupština českok narodnog vieća kao obči česki narodni zbor zabacuje najodlučnije svaki pokus, bilo vlade, bilo Niemaca, da se dirne u podpuno pravo českok jezika kao državnog jezika na celom području zemalja česke krunice. Zato s tim većim ogorčenjem moramo zabaciti sadašnji pokus njemačke politike, da se stvori nekakvo njemačko jezično područje bilo u kojem mu drago obliku i smatramo takav zahtjev za izdajnički napadaj na cjelokupnost i nerazdjeljivost naše kraljevine. Sve česke stranke i sve saborske klubove, koji su na narodnom českom vieću zastupau, pozivlje današnja glavna skupština ozbiljno, da sa svom odlučnošću odmah unapred ustanu proti svakomu ovakvomu naumu i da jasno pokažu svakomu, da samo spomenuti tu stvar znači Česima navjestiti najoštriji boj.“

Novi tvornica na Rieci. Društvo za ustrojenje nove tvornice za proizvod vegetalnih ulja na Rieci „Hungaria“ imalo je u nedjelju svoju glavnu skupštinu pod predsjedništvo g. Leonzia Usslauba.

Društvo na „Materinsku rieč“ na Sušaku priredjuje sutra dne 5. srpnja t. g. na dan sv. Ćirila i Metoda uz blagohotno sudjelovane pjevačkih društava „Jadranske Vile“ iz Sušaka i „Srbskog crkvenog pjevačkog zbora“ iz Rieke pučku zabavu u vrtu „Hotel Sušaka“.

Jedna šestdesetgodišnjica. Dne 29. lipnja 1848. dao je kralj podpuno oblast banu Jelačiću, kadno su se Magjari digli da satru kralja i kraljevsku kuću.

Zaplijenjeno.

Gradnja sanatorija u Zagrebu. Gradnja modernog sanatorija u Jelisavenoj ulici napreduje, pogodovana liepim vremenom, vrlo dobro, tako da će zgrada još ove godine dogotovljena biti. Zidje nadvisilo je jur terain na cietoj gradjevnoj površini. Kako je za ovaj objekat prelinovana gradjevna glavnica od 400.000 kruna, to će ovaj služiti na ureš hrvatskog prijestolnici. Nacrt izradio je inžinir Ignjat Fišer u Zagrebu, dok je izvedba radnje povjerenja Arhitektu Heinzelu, ovlaštenom civilnom arhitektu.

Novi umjetnički vodokok. Grad Zagreb dobit će možda doskora novi umjetnički vodokok. Ovih se dana naime vode pregovori glede nabave brončanog kipa „Borba“ od srbskog kipara Roksandića, što je izložen u umjetničkoj izložbi. Taj će se kip upotriebiti kao vodokok na jednom od zagrebačkih trgova.

Peticija i memorandum za sređenje ekonomskih priika učitelja u Bosni i Hercegovini, po osobitoj deputaciji sastavljenoj od članova učiteljskog društva za okružje i grad Sarajevo, predani su u ruke odjelnog predstojnika gosp. Koste Hormanu na 21. lipnja. Deputacija je liepo primljena i naklonost vlade obećana. Potvrda pravila za „Savez“ u izgledu je.

Osuda na Cetinju. Sa Cetinja se javlja, da je u subotu pala osuda proti onima, koji su bili okrivljeni u aferi s bombama. Na smrt osudjeni su prisutni okrivljenici Vaso Gjulafić i Vojvodić, a odsutni Marko Daković, Teodor Božović, Ivan Gjonović i Petar Novaković. Stanovit broj okrivljenika na doživotu robiju i na šest godina zatvora. Tipografr Rajković i ex ministar predsjednik Radović osudjeni su svaki na 15 godina zatvora. Trinaest okrivljenika osudjeno je na kaznu zatvora od 10 do 1 godine. Tri su riešena: dvojica, jer nedužni, a treći jer nema dokaza. Osudjeni, izuzev Gjulafića i Vojvodića, kojima još osuda nije priobćena, odvedeni su u centralnu kaznionu u Podgoricu. Očekuje se knjaževno pomilovanje, na intervenciju njegove kćeri Jelene, talijanske kraljice.

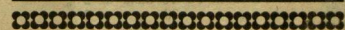
Proces proti ubojici grofa Potockoga. Na 30. lipnja počela je razprava proti atentatoru Siczynskom u Lovoru. U 8 i pol sati prije podne predveden je atentator pred porotnike, koji su bili izrižebani, a većinom su Poljaci, dok su samo dvojica Rusini. Obtuženik je odjeven u crno odielo. Predsjednik daje čitati obtužnicu. Branitelj Konstantin Levicki prosjeduje prot tome, što se obtužnica ne čita u rusinskom jeziku. Predsjednik daje čitati optužnicu i rusinski. Na pitanje, da li se priznaje krivim, odgovara obtuženik i razlaže u dugom, savjestnom i motiviranom govoru, da nije mogao poslije čina da sve tačno motivira, jer je bio izmueten, ali počinio je čin promišljen, bez nagovora i ortaka. Potocki je bio despot, koji je na štetu puka i grandjanstva uzdržavao vladavinu plemstva. On je prolio i poljske ne samo rusinske krvi. Obtuženi se je mnogo nadao od pučkoga parlamenta, ali ga nade izdale. Uvidio je, da se redovitim putem ne da ništa polučiti. Otimao se je ovim mislima, ali napokon je uvidio, da i onako život u robstvu ne vriedi. On je znao, da ide u smrt, ali Potockoga je trebalo kazniti i druge opomenuti. Žao

mu je i Potockoga, koji mu je kao čovjek bio ferentan, a zna, da se otkrivo atentatom o ženu i djecu Potockoga. Ali život za život. I suze njegove majke vriede, koliko i suze grofice Potocky. On nije krišom ubio Potockoga. Ćin ne žali, jer da žali, priznao bi, da je kriv, a on se ne osjeća krivim. Parnici pristustvovali su majka i sestra atentatora Siczynskoga. Pošto se je bilo bojati demonstracija, to je vojništvo bilo u pripremi, ali do kakovih upadica nije došlo. Siczynski je bio osudjen na smrt s pravom na kraljevo pomilovanje.

Strahovlada u Perziji. Po najnovijim vjestima iz Teherana, javna je sjegurnost tamó sveudilj ugrožena, te je narod već počeo da zdvaja. Plijačkanja su na dnevnom redu, a ruski zapovjednik kozacke brigade Liakov vedri i oblači. On je imenovan glavnim generalom aktivne vojske sa diktatorskom premoći, te svoj položaj upravo izabrljuje u najabsolutističkom smjeru. — U zemlji pako vladaju upravo najgroznije prilike. Svi su dućani zatvoreni, a narod je tako teroriziran, jer mu je javljeno, da ako ne bude respektiral vojsku, da ona ima pravo, da namah puca.

Do časa kad nam je list morao u stroj, nismo primili nikakove brojavke.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

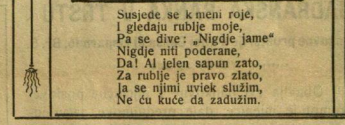

Mrvati i Mrvatice!
sjećajte se uvijek
DRUŽBE
Sv.
Ćirila i Metoda
za Istru

Schicht-
SAPUN;
jest najbolji!

Susjede se k meni roje,
I gledaju rublje moje,
Pa se dive: „Nigdje jame“
Nigdje niti poderane,
Daj! Ai jelen sapun zato,
Za rublje je pravo zlato,
Ja se njimi uvijek služim,
Ne ku kuće da zaudim.

NUISOL
pripravljen od
BERGMANNIA I DR. U TEČENU
jest i ostaje kao i do sada
najbolje naravno sredstvo
za bojadisanje kose i brade.
Ciena K 3.
Dobivaju se sve tri boje
u Drogariji Vinka Vntića — Šibenik.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavica K. 1.000.000

Pričuvena zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbiljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, raztereniće, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obroćno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovćenje kupoia bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " " 15 " " 3 %
" " " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterilnam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2 %
" " " " 30 " " 2 1/2 %
" " " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku nov kamatnik ulazi u kripnost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glascih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicle svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama.

Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bieditz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranjia (Contirungs-Lager).

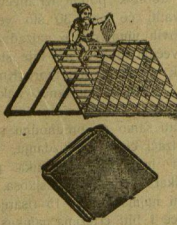
Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocienosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeguraje vrijednote proti gubiteim žriebanja

Banca Commerciale Triestina.

VJEČNI KROV „DINARKA“

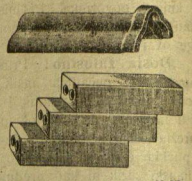

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADE I VIINOGRADJE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sliedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavica za slučaj doživljaja i smrti;
 - b) osiguranje miraza;
 - c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemogućina, udovnjina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokuštva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi:	K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade:	K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko:	K 820.000.00
Izplaćene odštete:	K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavjesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd. Drži u zalihii sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.
Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjume na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavijia žrizona monarhije i inozemstva, te otvara vjerestje uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najizne uvjete.

Vinko Majdič

valjni mlin u KRANJU

proizvadjia najbolje vrsti pšeničnog brašna i brašna za krmad uz najizne cijene.

Najveća produktivnost - - - - -
- - - - - Brza poslužba.

Izraval zastupateljii za Dalmaciju i Bosna-Herzegovinu, izozve Sarajevo i Boku Kotorsku: Babić & Klein Zadar.

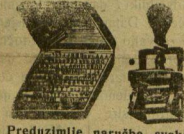
Zastupatelj za Boku Kotorsku: Radoslav G. Žutkic, Kotor.

Zastupatelj za okružje Pulj: Lacko Križ, Pulj.

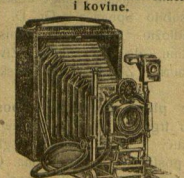
Zastupatelj za okružje Trst: Aleks. Rupnich i dr., Trst, via squero novto broj 11. 52-8

KNJIŽARA I PAPIRNICIA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

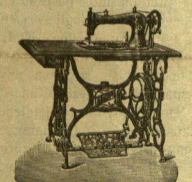

Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kautschucka i kovine.

Skladište fotografiskih aparata i svih nužrednih potrebitina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uređovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Skladište najboljih i najiznetijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

Prima preplate na sve o hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa taćnim i brzim dostavljanjem u knu. Velika zalihia svakovrstnih toplomjera, zwiaker-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradactajama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Oglašujte u „Hrv. Rieči“!